



**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ  
ПОЛОЖАЈА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ  
ГРАДА ПОЖАРЕВЦА**

**2021.-2025.**

## Садржај:

### Уводна реч Градоначелника

1. УВОД.....	4
2. Правни основ за унапређење положаја особа са инвалидитетом.....	5
2.1 Међународна правна регулатива.....	5
2.2 Национално законодавство.....	7
3. Институционални оквир за унапређење положаја ОСИ .....	12
4. Методологија израде Акционог плана.....	13
5. Профил Града Пожаревца.....	14
6. Анализа стања ОСИ Града Пожаревца .....	21
7. Оствареност циљева постављених у ЛАП 2015-2020.....	25
8. Циљеви Локалног акционог плана за унапређење положаја ОСИ .....	28
9. Приоритети.....	29
10. SWOT анализа .....	33
11. Праћење, извештавање и оцена реализације Акционог плана .....	34
ЛАП за унапређење положаја ОСИ 2021. – 2025.....	35

## Уводна реч Градоначелника

Локални акциони план за унапређење положаја особа са инвалидитетом Града Пожаревца, јесте документ који садржи смернице за наставак борбе која је увелико у току.

Заједница људи са инвалидитетом, својим способностима успела је да превазиђе многе тешкоће у свакодневном животу али наша дужност је не да им се на томе дивимо, већ да стално радимо на изједначавању услова и свакодневног функционисања.

Република Србија је у годинама иза нас је већ донела низ закона који се односе на равноправан статус особа са инвалидитетом као и олакшице при њиховом школовању и запошљавању. Овај документ их је све имплементирао, али у појединим случајевима додатно унапредио узимајући у обзир локалне проблеме које ова заједница има у нашем граду.

То се првенствено односи на унапређење инфраструктуре неопходне за олакшано кретање, али и побољшање њиховог друштвеног живота и укључивање у све токове, равноправно са особама без инвалидитета.

Локални акциони план за унапређење положаја особа са инвалидитетом Града Пожаревца има сегмент и који предвиђа рад на едукацији како би се грађанство боље упознало са проблемима на које наилазе.

Такође, уверен сам да ће по истеку овог документа и његовој имплементацији у нашем граду значајно бити поправљена ситуација у области дискриминације на свим нивоима и то не кроз санкционисање негативних појава, већ кроз боље разумевање положаја особа са инвалидитетом.

## 1. УВОД

Локални акциони план (у даљем тексту ЛАП) у области инвалидности, као стратешки документ локалне самоуправе, који усваја Скупштина, повезује конкретне мере и акције које треба предузети да би се на одговарајући начин одговорило на потребе и права особа са инвалидитетом у локалној заједници. Он се заснива на потребама особа са инвалидитетом (у даљем тексту ОСИ) и садржи начине најрационалнијег коришћења постојећих ресурса у циљу њихове пуне интеграције у локалну заједницу.

Кроз овај локални акциони план идентификоване су потребе особа са инвалидитетом, постојећи ресурси, опис решења, мера и корака које треба предузети, временски рокови за реализацију дефинисаних активности, субјекти одговорни за спровођење мера и извори финансирања. План садржи мерљиве и реалне циљеве, методе за реализацију, временски оквир и расподелу одговорности.

Активна улога у иницирању и унапређењу постојећих и стварању нових услова за равноправно учешће особа са инвалидитетом у свим областима живота заједнице, даје се особама са инвалидитетом и организацијама које заступају њихова права и интересе, у партнерству са институцијама локалне самоуправе и осталим заинтересованим странама. Када су проблеми људи дефинисани они се најбрже и најпотпуније решавају тамо где и настају и где се свакодневно дешавају, а то је на локалном нивоу. Особе са инвалидитетом су рањиви слој друштва коме је потребно посветити посебну пажњу да би равноправно са другим грађанима уживали своја основна људска права и живели нормално.

С друге стране, познато је и то да се ни најбољи ресурси не могу ефикасно искористити ако не постоји план за њихово наменско коришћење, контролу и евалуацију. Сврха израде ЛАП-а огледа се у потреби етапног и континуираног заједничког рада на стварању погодне окружења за целу заједницу. Општи Циљ укључивања области инвалидности у локалну политику је учешће локалне власти и представника заинтересованих група у уклањању постојећих препрека; превенцији стварања нових препрека и стварање окружења које подржава особе са инвалидитетом.

Он је такође и логични наставак предходно реализованог петогодишњег плана, односно Локалног акционог плана за унапређење положаја особа са инвалидитетом у периоду од 2015-2020. године усвојеног и реализованог од стране Града Пожаревца.

## 2. Правни основ за унапређење положаја особа са инвалидитетом

### 2.1 Међународна правна регулатива

Република Србија је чланица Уједињених нација (УН) и правни следбеник бивших држава, потписница је Повеље Уједињених нација (1945), Универзалне декларације о људским правима (1948) и осам од девет основних међународних уговора о људским правима, који су од утицаја и на положај особа са инвалидитетом, као што су: Међународни пакт о грађанским и политичким правима са факултативним протоколима, Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, Конвенција о елиминацији свих облика расне дискриминације, Конвенција против тортуре и других окрутних, нехуманих и понижавајућих казни и поступака и Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена.

У Републици Србији, 2009. године, ратификована је Конвенција о правима особа са инвалидитетом и Опциони протокол уз Конвенцију о правима особа са инвалидитетом. Конвенција о правима особа са инвалидитетом је први правно обавезујући међународни инструмент за заштиту људских права, којим су се државе потписнице обавезале да штите и унапређују сва људска права и основне слободе особа са инвалидитетом. Полазећи од потребе обезбеђивања и унапређења остваривања свих људских права и основних слобода за све особе са инвалидитетом, без дискриминације било које врсте, Конвенција о правима особа са инвалидитетом заснована је на следећим општим начелима: а) поштовање урођеног достојанства, индивидуална самосталност укључујући слободу властитог избора и независност особа; б) забрана дискриминације; ц) пуно и ефикасно учешће и укључивање у друштво; д) уважавање разлика и прихватање особа са инвалидитетом као дела људске разноликости и човечанства; е) једнаке могућности; ф) приступачност; г) равноправност жена и мушкараца и х) уважавање развојних способности деце са инвалидитетом као и поштовање права деце са инвалидитетом на очување свог идентитета. Конвенција садржи одредбе које се односе на: једнакост, забрану дискриминације и равноправност; положај жена и деце са инвалидитетом; подизање свести; приступачност; ризичне ситуације и хуманитарне катастрофе; једнако признање пред законом; приступ правди; одсуство злостављања и експлоатације; слободу кретања, мишљења и изражавања; самосталан живот; поштовање приватности, дома и породице; образовање; здравље; рад и запошљавање; услове живота и социјалну заштиту; учешће у политичком, јавном, културном животу и др.

Када је у питању међународни оквир у овој области, посебан значај има и нова глобална развојна агенда – Агенда одрживог развоја УН до 2030. године, којом је планирано, између осталог, подстицање економског раста, искорењивање сиромаштва и дискриминације жена, подстицај свеукупном образовању и др. Инвалидитет се наводи у Циљевима одрживог развоја из Агенде 2030 УН-а, а посебно у деловима који се односе на образовање, раст и запошљавање,

равноправност, као и прикупљање података и редовно праћење овог документа. На пример, циљ 4. односи се на обезбеђивање инклузивног и квалитетног образовања за све, као и једнаког приступа свим нивоима образовања и стручног оспособљавања, укључујући и особе са инвалидитетом, циљ 5. на постизање родне равноправности и оснаживање свих жена и девојчица, укључујући жене и девојчице са инвалидитетом, а циљ 10. на смањење неједнакости унутар и између држава јачањем и промовисањем друштвене, економске и политичке инклузије свих, укључујући и особе са инвалидитетом, итд.

## Права детета у међународним документима

### Конвенција о правима правима детета

Права детета на међународном плану препозната су у бројним међународним документима од којих је најзначајнија Конвенција Уједињених нација о правима детета из 1989.године. Државе уговорнице се обавезују да ће поштовати и обезбеђивати права утврђена Конвенцијом, сваком детету који се налази под њиховом јурисдикцијом, без икакве дискриминације и без обзира на расу, боју коже, пол, језик вероисповест, политичко и друго уверење, национално, етничко или социјално порекло, имовинско стање, сметње у развоју или други статус детета, његовог родитеља или законског старатеља. Државе уговорнице се обавезују да ће предузети све мере како би се обезбедила заштита детета од свих облика дискриминације или кажњавања заснованог на статусу, активностима, израженом мишљењу или уверењу дететових родитеља, законских старатеља или чланова њихове породице.

### Деца са сметања у развоју и инвалидитетом (Конвенција о правима детета, члан 23)

Дете са сметњама у развоју и инвалидитетом треба да ужива пун и квалитетан живот у условима који обезбеђују достојанство, унапређују самопоуздање и олакшавају његово активно учешће у животу заједнице. Помоћ која се пружа детету са сметњама у развоју биће, увек када је то могуће, бесплатна и биће осмишљена тако да обезбеди детету делотворан приступ и стицање образовања, обуке, здравствене заштите, услуга рехабилитације, припрему за запошљавање и могућности рекреације на начин који води постизању највише могуће социјалне интеграције и индивидуалног развоја детета, укључујући и његов културни и духовни развој.

### Конвенција о правима особа са инвалидитетом

Генерална скупштина Уједињених нација усвојила је 13.децембра 2006. Године Конвенцију о правима особа са инвалидитетом (КПОСИ). Овој Конвенцији је приступила и Република Србија 2009.године. Конвенција промовише, штити и гарантује пуно и ефикасно уживање свих људских права и основних слобода особа са инвалидитетом и поштовање њиховог достојанства.

## 2.2 Национално законодавство

Уставом Републике Србије, као правним оквиром свих прописа и политика, и највишим правним актом одредбама члана 21. забрањена је дискриминација и прописано да су пред Уставом и законом сви једнаки, да свако има право на једнаку законску заштиту без дискриминације, да је забрањена како непосредна тако и посредна дискриминација по било ком основу а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла...старости и психичког или физичког инвалидитета. Ставом 2. истог члана, утврђено је да се не сматрају дискриминацијом посебне мере које Република Србија може увести ради постизања пуне равноправности лица или групе лица која су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима, а одредбама члана 69. став 4, утврђено је да све особе са инвалидитетом уживају посебну заштиту, у складу са законом.

Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом од 2020. до 2024. године (05.03.2020.г.)

Ради реализације начела једнакости и забране дискриминације и побољшања положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији, почетком 2007. године донета је Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији (у даљем тексту: Прва стратегија), којом су установљени циљеви за период од 2007. године до 2015. године, усаглашени са свим развојним националним и међународним документима у моменту усвајања. Првом стратегијом утврђен је средњорочни план активности којим је изражена чврста посвећеност Републике Србије обезбеђивању подршке особама са инвалидитетом у свим областима друштвеног живота. Прва стратегија имала је шест стратешких области и у оквиру сваке од њих дефинисан по један општи циљ, који је разрађен на посебне циљеве, којих је било укупно 16. Већина утврђених активности превазилазила је временски оквир за који су планиране, јер по својој суштини представљају дугорочне или континуиране активности, а релативно је велики број оних које су пројектоване као почетне активности, за које је планирано да постану део система и континуираног процеса. Анализа постигнутих резултата, односно, сагледавање садашњег стања у погледу положаја особа са инвалидитетом кроз Извештај о спровођењу Прве стратегије, сачињена је у непосредној сарадњи између Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, као министарства надлежног за област унапређења положаја особа са инвалидитетом и Националне организације особа са инвалидитетом Републике Србије (НООИС), која је у пуној мери пратила и сам процес израде обе стратегије. Анализа је заснована на извештајима различитих органа и организација, установа, независних тела, цивилног сектора и других тела одговорних за област унапређења положаја особа са инвалидитетом, уз непосредну подршку и помоћ експерата из ове области.

Циљ Стратегије унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године (у даљем тексту: Стратегија) јесте побољшање свеукупног друштвеног и економског положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији и њихово равноправно учешће у друштву, путем уклањања препрека у области приступачности,

партиципације, једнакости, запошљавања, образовања и обуке, социјалне заштите, здравства и других аспеката који доприносе изједначавању њихових могућности и остваривању инклузивне једнакости. У Стратегији се даје сажет преглед стања, а путем дефинисања општег и посебних циљева одређују се основни правци деловања ради остваривања равноправности, спречавања дискриминације, поштовања достојанства и стварања услова да особе са инвалидитетом на равноправној основи уживају сва људска права и основне слободе и активно учествују у свим областима друштвеног живота. Побољшање свеукупног друштвеног и економског положаја особа са инвалидитетом захтева да сви друштвени актери активно учествују у реализацији циљева Стратегије и спровођењу мера и активности предвиђених акционим планом који ће пратити ову стратегију.

Прописи од утицаја на положај особа са инвалидитетом су:

1а) у области физичке приступачности:

- Закон о планирању и изградњи („Сл. гласник РС“, бр. 72/09, 81/09... и 145/14);
- Правилник о техничким стандардима планирања, пројектовања и изградње објеката, којима се осигурава несметано кретање и приступ особама са инвалидитетом, деци и старим особама („Сл. гласник РС“, број 22/15);
- Закон о безбедности саобраћаја на путевима („Сл. гласник РС“, бр. 41/09, 53/10... и 96/15-др.закон);
- Закон о повластицама у унутрашњем путничком саобраћају инвалидних лица („Сл. гласник РС“, бр. 22/93, 25/93 и 101/05);
- Правилник о начину остваривања права инвалидних лица на повластице у унутрашњем путничком саобраћају („Сл. гл. РС“, бр. 31/93, 05/94 и 38/94);
- Закон о јавним путевима („Сл.гласник РС“ бр. 101/05);
- Закон о јавним набавкама („Сл. гласник РС“, бр. 124/12, 14/15 и 68/15);
- Закон о порезу на употребу, држање и ношење добара („Сл. гласник РС“ бр. 101/10);
- Правилник о остваривању права на пореска изузимања за примања по основу помоћи због уништења или оштећења имовине, организоване социјалне и хуманитарне помоћи, стипендија и кредита ученика и студената, хранарина спортиста аматера и права на пореско ослобођење за примања по основу солидарне помоћи за случај болести („Службени гласник РС“, бр. 31/01 и 5/05);
- Царински закон („Сл. гласник РС“, број 18/10);
- Закон о комуналним делатностима („Сл. гласник РС“, бр. 88/11);
- Закон о кретању уз помоћ пса водича („Сл. гласник РС“, број 29/15);
- Закон о социјалном становању („Сл. гласник РС“, број 72/09) и др.,



1б) у области информационе приступачности:

- Закон о јавном информисању и медијима („Сл. гласник РС“, бр. 83/14 и 58/15);
- Закон о јавним медијским сервисима („Сл. гласник РС“, бр. 83/14 и 103/15);
- Закон о електронским медијима („Сл. гласник РС“, број 83/14);
- Закон о употреби знаковног језика („Сл. гласник РС“, број 38/15);
- Закон о ауторском и сродним правима („Сл. гласник РС“ број 104/09, 99/11 и 119/12) и др.,

2) у области партиципације:

- Закон о играма на срећу („Сл. гласник РС“, бр. 88/11 и 93/12-др.закон);
- Уредба о средствима за подстицање програма или недостајућег дела средстава за финансирање програма од јавног интереса која реализују удружења („Сл. гласник РС“, бр. 8/12, 94/13 и 93/15);
- Закон о спорту („Сл. гласник РС“, бр. 24/11 и 99/11-др.закон);
- Закон о култури („Сл. гласник РС“ бр. 72/2009, 13/2016 и 30/2016 - испр.);
- Закон о младима („Сл. гласник РС“ број 50/11) и др.,

3) у области једнакости:

- Закон о потврђивању Конвенције о правима особа са инвалидитетом („Сл. гласник РС – Међународни уговори“, број 42/09);
- Закон о потврђивању Опционог протокола уз Конвенцију о правима особа са инвалидитетом („Сл. гласник РС – Међународни уговори“, број 42/09);
- Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Сл. гласник РС“, број 33/06);
- Закон о забрани дискриминације („Сл. гласник РС“, број 22/09);
- Закон о ауторским и сродним правима („Сл. гласник РС“, бр. 104/09, 99/11, 119/12 и 29/16 – одлука УС) и др.,

4) у области запошљавања:

- Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Сл. гласник РС“, бр. 36/09 и 32/13);
- Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Сл. гласник РС“, бр. 36/09, 88/10 и 38/15);

- Правилник о ближим условима, критеријумима и стандардима за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације („Сл. гласник РС“, број 112/09);
- Правилник о ближем начину, трошковима и критеријумима за процену радне способности и могућности запослења или одржања запослења особа са инвалидитетом („С. гласник РС“, број 36/10);
- Правилник о критеријумима, начину и другим питањима од значаја за спровођење мера активне политике запошљавања („Сл. гласник РС“, број 102/15);
- Правилник о начину праћења извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом и начину доказивања извршавања те обавезе („Сл. гласник РС“, бр. 33/10, 48/10-исправка и 113/13);
- Закон о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС”, бр. 101/05 и 91/15);
- Закон о раду („Сл. гласник РС“ бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14) и др.,

5) у области образовања:

- Закон о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 72/09, 52/11... и 68/15);
- Закон о предшколском образовању и васпитању („Сл. гласник РС”, број 18/10);
- Закон о основном образовању и васпитању („Сл. гласник РС”, број 55/13);
- Закон о средњем образовању и васпитању („Сл. гласник РС”, број 55/13);
- Закон о уџбеницима („Сл. гласник РС”, број 68/15);
- Закон о ученичком и студентском стандарду („Сл. гласник РС” бр. 18/10 и 55/13);
- Закон о високом образовању („Сл. гласник РС“, бр. 76/05, 100/07... и 68/15);
- Закон о образовању одраслих („Сл. гласник РС”, број 55/13);
- Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику („Сл. гласник РС“, број 63/10) и др.,

6) у области социјалне заштите:

- Закон о социјалној заштити („Сл. гласник РС“, број 24/11);
- Закон о пензијском и инвалидском осигурању („Сл. гласник РС“, бр. 34/03, 64/04... и 142/14);
- Закон о финансијској подршци породици са децом („Сл. гласник РС“, бр. 16/02, 115/05 и 107/09);
- Породични закон („Сл. гласник РС”, бр. 18/05, 72/11-др.закон и 6/15);

- Уредба о мрежи установа социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 16/12 и 12/13);
- Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС”, број 42/13);
- Правилник о стручним пословима у социјалној заштити („Сл. гласник РС”, број 1/12);
- Правилник о лиценцирању организација социјалне заштите („Сл. гласник РС”, број 42/13);
- Правилник о забрањеним поступањима запослених у социјалној заштити („Сл. гласник РС”, број 8/12);
- Правилник о образовању и начину рада органа вештачења Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање („Сл. гласник РС”, бр. 59/08, 75/08 - испр., 24/11 и 7/12);
- Закон о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица („Сл. гласник СРС”, бр. 54/89, „Сл. гласник РС”, бр. 137/04);
- Закон о правима цивилних инвалида рата („Сл. гласник РС”, број 52/96);
- Закон о финансирању удружења бораца ослободилачких ратова Србије („Сл. гласник РС”, број 21/90) и др.,

7) у области здравствене заштите:

- Закон о здравственој заштити („Сл. гласник РС”, бр. 107/05, 72/09..., 96/15 и 106/15);
- Закон о правима пацијената („Сл. гласник РС”, број 45/13);
- Закон о јавном здрављу („Сл. гласник РС”, број 72/09);
- Закон о заштити лица са менталним сметњама („Сл. гласник РС”, број 45/13);
- Правилник о медицинско-техничким помагалима која се обезбеђују из средстава обавезног здравственог осигурања („Сл. гласник РС”, бр. 52/12, 62/12... и 18/15);
- Закон о превенцији и дијагностици генетичких болести, генетички условљених аномалија и ретких болести („Сл. гласник РС”, број 8/15);
- Правилник о медицинској рехабилитацији у стационарним здравственим установама специјализованим за рехабилитацију („Сл. гласник РС”, бр. 47/08, 69/08, 81/10, 103/10, 15/11, 48/12, 55/2012 - испр., 64/13 и 68/13 – испр.) и др.

### **3. Институционални оквир за унапређење положаја особа са инвалидитетом**

#### **3.1 Републички институционални механизми**

Институционални механизми који у Републици Србији спроводе и надгледају процес унапређења положаја особа са инвалидитетом су:

Заштитник грађана (закон је донет 2005. године; заменица за родну равноправност, права детета и права особа са инвалидитетом је именована 2008. год.);

Сектор за заштиту особа са инвалидитетом у оквиру Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања; Усвајањем Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом ( "Службени гласник РС", број 33/06), оснивање локалних механизма за спровођење процеса унапређења положаја особа са инвалидитетом постало је обавеза локалних самоуправа.

### 3.2. Институционални оквир за унапређење положаја особа са инвалидитетом у граду Пожаревцу

У Пожаревцу је Савет за социјалну политику који је образован 28.06.2013.године. На основу чл. 32. и 39. Статута града Пожаревца (Службени гласник града Пожаревца, бр.4/13-пречишћен текст), Скупштина града Пожаревца донела је Решење о образовању Савета у чији састав су именовани одборници и одборнице из Скупштине града који је овлашћен да:

- Подстиче, унапређује и предлаже мере и утврђује приоритете у области социјалне заштите
- Иницирање развојних планова
- Прати остваривање планова социјалне политике
- Даје мишљење о предлозима одлука и других прописа које доноси Скупштина града
- Предлаже мере и активности које су у функцији социјалне политике и остваривања једнаких могућности у оквиру надлежности града.

Савет има 9 чланова/ица из редова одборника/ца, грађана/ки, организација и удружења. Председника/цу и чланове/це Савета бира Скупштина на период од четири (4) године, на предлог одборничких група.

Начин рада Савета ближе се уређује Пословником о раду.

## 4. Методологија израде Акционог плана

У процесу израде Акционог плана примењен је партиципативни метод, заступљен у свим фазама процеса. Решењем Градног већа бр 09-06-179/2020-23 од 16. октобра 2020.године образована је радна група за израду Локалног акционог плана за унапређење положаја особа са инвалидитетом Града Пожаревца 2021-2024. Прикупљање података обављено је уз подршку локалних партнера-институција, организација и удружења са територије града Пожаревца.

У сарадњи чланова/ца Радне групе који су представници и представнице јавних институција и установа извршена је ситуациона анализа, као и идентификација приоритетних стратешких области. Дефинисани су циљеви и активности, све у складу са правним оквиром за област унапређење положаја особа са инвалидитетом, а нарочито са стратешким правцима дефинисаним у Националној стратегији за положаја особа са инвалидитетом, као и са надлежностима локалне самоуправе.

Као извори података коришћени су званични подаци Републичког завода за статистику, Националне службе за запошљавање, Школске управе у Пожаревца, Завода за јавно здравље у Пожаревцу, Дома здравља Пожаревац, Центра за социјални рад, као и документација градске управе.

Радна група за израду Локалног акционог плана за унапређење положаја особа са инвалидитетом града Пожаревца, радила је у следећем саставу:

1. Јасмина Турудић, Центар за социјални рад Пожаревац, председница
2. Радмила Стјеповић, представница Друштва за церебралну и дечију парализу Пожаревац, чланица
3. Невенка Гајић, представница Удружења за помоћ особама са L Down синдромом „8-ми дан“, чланица
4. Милана Шестан, представница Међуопштинске организације слепих и слабовидих Пожаревац, чланица
5. Милан Ранковић, представник Удружења за помоћ МНР и аутистичним лицима, члан
6. Владан Бошковић, представник Међуопштинског удружења глувих и наглувих Пожаревац, члан
7. Сања Жарић, Одељење за друштвене делатности Градске управе Града Пожаревца, чланица.

У радној групи, формиране су следеће области, односно Специфични циљеви:

I Питање положаја особа са инвалидитетом уградити у опште развојне планове уз изградњу институционалног оквира и операционализацију мултисекторске и мултиресорне сарадње на активностима планирања и праћења политика у овој области;

II Развити ефикасну правну заштиту, уз развијене и спроведене планове превенције и спречавања дискриминације особа са инвалидитетом, као и планове сензибилизације друштва по питањима инвалидности

III Социјалне, здравствене и друге услуге базиране на правима и потребама корисника начинити доступним, у складу са савременим међународно–прихваћеним методама процене инвалидности и потреба;

IV Развити политике мера и применити програме, нарочито у областима образовања, запошљавања, рада и становања, који особама са инвалидитетом пружају једнаке могућности и подстичу самосталност, лични развој и активан живот у свим областима;

V Особама са инвалидитетом осигурати приступ изграђеном окружењу, приступачном превозу, информацијама, комуникацијама и услугама намењеним јавности, а кроз развој и спровођење плана уклањања баријера и изградње приступачних објеката и услуга;

VI Осигурати особама са инвалидитетом адекватан стандард живљења и социјалну сигурност.

## 5. ПРОФИЛ ГРАДА ПОЖАРЕВЦА

### Основни подаци

<b>Држава</b>	Србија
<b>Покрајина</b>	источна Србија
<b>Округ</b>	Браничевски округ
<b>Становништво</b>	41.736
<b>Агломерација</b>	74.902
<b>Координате</b>	<a href="#">44°36'33"N 21°10'34"E</a>
<b>Временска зона</b>	UTC+1, лети UTC+2
<b>Надморска висина</b>	94 m

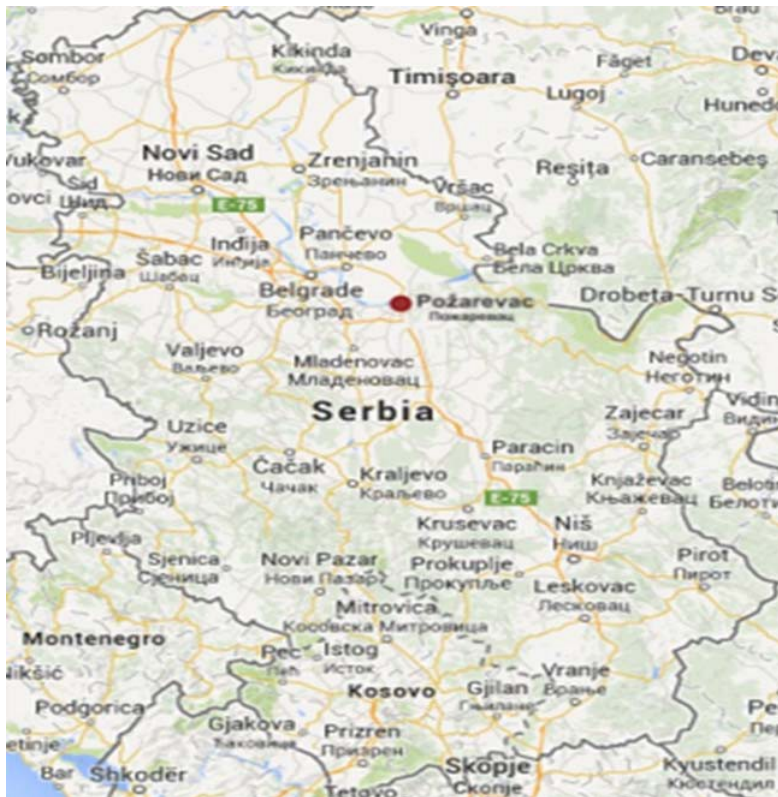
Налази се на 15 – ак километара од Коридора 10, и на веома значајној прузи Београд-Бор-Зајечар, која повезује Тимочку крајину и целу источну Србију са мрежом железничких пруга Републике Србије.

Пожаревац је значајан административни, економски и културни центар Србије. Смештен је између три реке: Дунава, Велике Мораве и Млаве и испод брда Чачалица.

Територија Града Пожаревца простире се на површини од 491 км<sup>2</sup>, у 25 сеоских и 2 градска насеља (Пожаревац и велики енергетски центар Костолац) од чега чак 80% укупне територије чини обрадиво земљиште. Та земља представља и једно од највреднијих богатстава овог краја, плодну стишку равницу и поморавско, подунавко и млавско приобаље. У 2 градска (град Пожаревац и градска општина Костолац) и 25 сеоских насеља живи око 75.000 становника. Сам град Пожаревац има 44 000 становника, са селима око 61 000. Пожаревац је, како привредни и културни, тако и административни центар и седиште Браничевског округа, од великог значаја за цео регион. Браничевски округ поред Пожаревца обухвата и општине Велико Градиште, Голубац, Жабари, Жагубица, Кучево, Мало Црниће и Петровац.

Град је како привредни и културни, тако и административни центар и седиште Браничевског округа, а територијално се додирује са градом Смедеревом (дужина границе 30км), општинама Велико Градиште (17км), Мало Црниће (17 км), Жабари (4 км) и са општинама Ковин и Бела Црква на северу.

Географски положај, локација и природни фактори, допринели су да територија града Пожаревца буде увек атрактивна за насељавање становништва.



Удаљеност Града од већих градова у окружењу:

Град	Популација	Удаљеност
Београд	2.000.000	82км
Подгорица	250.000	500км
Ниш	300.000	195км
НовиСад	300.000	165км
Сарајево	600.000	380км

Кључне карактеристике демографске слике града Пожаревца :

- По попису из 2011. године у граду Пожаревцу, на површини од 481 Км<sup>2</sup> живи 75.334 становника, тако да је просечна густина насељености 156,6 становника /км<sup>2</sup>
- У градском подручју живи 71,3 % укупног становништва, а 28,7 % у приградском подручју; драстичне је разлика у насељености територије града и села, што одсликава однос насељености између најбројније градске месне заједнице Бурјан у којој живи 7700 становника и сеоске месне заједнице Набрђе, која је удаљена од центра града око 9,5 км, у којој живи само 367 становника
- Од укупног броја становника, 91,3 % чини српско становништво. Поред српског становништва на подручју града Пожаревца живе и: Албанци, Бошњаци, Буњевци, Бугари, Власи, Југословени,

Мађари, Македонци, Муслимани, Немци, Роми, Румуни, Руси, Русини, Словаци, Словенци, Украјинци, Хрвати и Црногорци.

- Према попису из 2011. Године просечна старост становника Пожаревца је била 42,75 година (41,5 мушкарци, 44 жене)
- У 2020. години по подацима из Матичне службе у периоду од јануара до новембра текуће године број новорођених беба је 744, а умрла су 983 грађана на територији Пожаревца.
- Стопа природног прираштаја на територији Града Пожаревца (на 1000 становника), за 2019. годину, по подацима Републичког завода за статистику, износи -5.9.

### Образовни капацитети

На основу података из пописа становништва из 2011. године 2,39% становништва града Пожаревца нема основно образовања, 60,02% становништва старијег од 15 година има средње, више или високо образовање што је за 1,5% веће учешће у односу на стање у Републици Србији тј. квалификациона структура у делу средњег и вишег образовања је изнад републичког просека.

Број деце/ученика/студената на територији Града Пожаревца у школској 2019/2020. години:

	Број установа	Број деце/ученика/ студената
Предшколска установа „Љубица Вребалов“	10 објеката	2.473
Приватни вртић „Здраво дете“	1	110
Приватни вртић „Лилипут 012“	1	85
Основна школа	8	5.538
Средње стручне школе	7	3. 659
Висока техничка школа струковних студија	1	538
Факултет за пословне студије – Универзитет Мегатренд	1	66



## НЕЗАПОСЛЕНОСТ

Стопа запослености особа са инвалидитетом износила је 13,3%, стопа незапослености 26,9%, док је стопа неактивности била 69%, према подацима из 2007. године. Иако су ови подаци промењени након увођења обавезе запошљавања особа са инвалидитетом (2010), највећи број особа са инвалидитетом је и даље изван тржишта рада. Према подацима из Пописа становништва, 12,4% особа са инвалидитетом било је економски активно, а само 9% било је запослено. Кључне препоруке за унапређење система за праћење сиромаштва и социјалне искључености кроз димензију запослености су унапређење анкетних извора података, пре свега Анкете о радној снази, на начин који омогућава прикупљање и репрезентативност података за угрожене групе становништва у радном добу, укључујући и особе са инвалидитетом. Анализа утицаја Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом показала је да се положај особа са инвалидитетом побољшао током осам година примене овог закона, имајући у виду ситуацију на тржишту рада у Републици Србији.

Подаци из годишњег извештаја Националне службе за запошљавање за 2018. годину показују да је укупан број незапослених особа са инвалидитетом пријављених на евиденцију Националне службе 14.562 (40,2% жена), као и да је у току 2018. године запослено/радно ангажовано 1.567 особа са инвалидитетом. Подаци из 2013. године показују да 45 предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом запошљава 1670 особа са инвалидитетом (59,3%). Број предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом повећао се последњих година, па је у септембру 2019. године укупан број ових предузећа, са важећом дозволом за рад Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, износио 57. Укупан број запослених и број запослених особа са инвалидитетом у периоду 2017 – септембра 2019. године је 1657 од тога 1128 особа са инвалидитетом (40,95% жена).

Са решењем за рад под општим условима запослено је 956 особа са инвалидитетом (84,76%), док су под посебним условима (уз прилагођавање послова и/или радног места) запослене 172 (15,24%) особе са инвалидитетом.<sup>61</sup>

У наредној табели дајемо преглед незапослености и запошљавања по полу.

	Незапослена лица		Новопријављени		Пријављене потребе за запошљавањем	Запослена лица са евиденције	
	Укупно	Жена	Укупно	Жена		Укупно	Жена
Пожаревац	2.552	1.570	177	116	16	78	59
Костолац	862	581	56	35	0	20	22
Град Пожаревац	3.414	2.151	233	151	16	108	81

Табела – Подаци о незапослености и запошљавању

Извор : НСЗ, Месечни статистички билтен/октобар2020. год., број 2018

## ИНВАЛИДНОСТ

Пописом становништва, домаћинстава и станова из 2011. године, први пут је обухваћено и питање о инвалидитету, које се односило на то да ли и у којој мери испитаници имају тешкоћа у обављању свакодневних активности због проблема са видом, слухом, мобилношћу, памћењем или концентрацијом, комуникацијом и самосталношћу при одевању, исхрани и одржавању личне хигијене. Приликом прикупљања података о инвалидитету у овом попису коришћен је социјални модел и приступ инвалидитету, према коме особа може сматрати да нема тешкоћа у обављању свакодневних активности код куће, у школи или на послу и поред постојања одређеног здравственог проблема, захваљујући подршци околине, коришћењу одговарајућих помагала и слично. Пописни подаци о особама с инвалидитетом, иако непотпуни јер питања нису била обавезујућа, а није ни обухваћена читава територија Републике Србије, значајни су са више аспекта – демографских, образовних, економских и других, а могу да послуже као основа за анализу успешности реализације политика за унапређење положаја особа са инвалидитетом.

Резултати Пописа становништва (2011) показују да у Републици Србији живи 571.780 особа са инвалидитетом од укупно 7.186.862 становника, што представља око 8% укупног становништва. Просечна старост особа са инвалидитетом (око 67 година) виша је за готово 25 година од просечне старости укупног становништва (42,2 године). Посматрано према полу, међу особама са инвалидитетом већи је удео жена (58,2%) него мушкараца. Према врсти тешкоћа, највећи проценат је оних који имају тешкоће са мобилношћу, а најмање особа које имају проблеме у комуникацији.

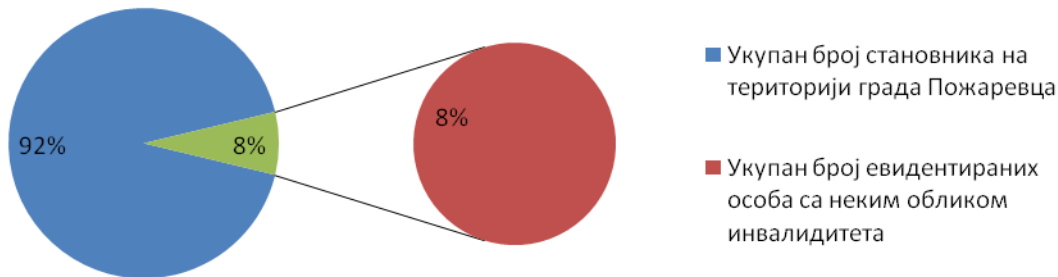
Браничевска област	Проблеми са видом	Проблеми са слухом	Проблеми са ходом/пењање уз степенице	Проблеми са памћење м/концентрацијом	Проблеми са самосталношћу	Проблеми у комуникацији	Особе које су пријавиле 3 или више проблема	Укупно
<b>Град Пожаревац</b>	<b>2539</b>	<b>1602</b>	<b>3614</b>	<b>1071</b>	<b>818</b>	<b>590</b>	<b>964</b>	<b>6090</b>
<i>Пожаревац</i>	<b>2072</b>	<b>1315</b>	<b>2961</b>	<b>899</b>	<b>666</b>	<b>479</b>	<b>801</b>	<b>4989</b>
<i>Костолац</i>	<b>467</b>	<b>287</b>	<b>653</b>	<b>172</b>	<b>152</b>	<b>111</b>	<b>163</b>	<b>1101</b>
Велико Градиште	566	345	819	245	208	129	209	1413
Голубац	519	292	710	235	165	112	217	1116
Жабари	642	368	938	263	194	109	236	1484

Жагубица	752	506	976	314	246	139	327	1625
Кучево	802	568	1238	432	313	211	406	1934
Мало Црниће	584	345	826	289	212	141	258	1355
Петровац на Млави	1439	856	2311	1200	1014	916	1037	3948
								18965



Према подацима и методологији која је коришћена током Пописа 2011.године, на територији Града Пожаревца, заступљеност особа са неким обликом инвалидитета у редовној популацији износи 8,12%.

## Процент заступљености особа са инвалидитетом



### 6. АНАЛИЗА СТАЊА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ ГРАДА ПОЖАРЕВЦА

Под особом са инвалидитетом сматра се лице које има дугорочна физичка, ментална, интелектуална или чулна оштећења која у интеракцији са разним препрекама могу ометати пуно и ефикасно учешће у друштву на једнакој основи са другима. Ова дефиниција подразумева социјални приступ инвалидности, те поред медицинских индикација обухвата социјалне, психолошке и друге критеријуме који су од утицаја на особе са инвалидитетом. Она је чврсто утемељена и у моделу приступа инвалидности заснованом на поштовању људских права који промовише Конвенција о правима особа са инвалидитетом. На задатку померања тежишта са медицинског на социјални модел, постигнут је успех, када се има у виду да је социјални модел инвалидности уграђен у различите политике и законске текстове као основ за побољшање положаја особа са инвалидитетом у пракси.

Међутим, проблеми са којима се особе са инвалидитеомом сусрећу, предрасуде и однос јавног мњења, социјални и економски положај у коме се налазе, чине их у великој мери угроженом и маргинализованом групом. Заштита особа са инвалидитетом један је од најосетљивијих елемената друштвено-развојне, економске и социјалне политике друштва, а однос према угроженим групама представља достигнути ниво свести и напретка самог друштва.

Несумњиво је да ова популација спада у најсиромашније и најмаргинализоване друштвене групе. Идентификовали смо да главни разлог непостојања комплетне евиденције о броју, карактеристикама и потребама особа са инвалидитетом лежи у недостатку јасних

интеграција за формирање базе података. Парцијалне податке о особама са инвалидитетом поседују установе медицинске и социјалне заштите, национална служба за запошљавање, ПИО и невладине организације. Међу њима није успостављено информационо умрежавање, што је основна препрека за обједињавање и комплетирање података.

Потребе ОСИ које су идентификоване задовољавају се на различитим нивоима. Институционални смештај ОСИ и школовање особа са телесним инвалидетом се врши на регионалном или републичком нивоу. Услуге из области социјалне заштите које се задовољавају на локалном нивоу углавном спроводи Центар за социјални рад града Пожаревац и невладине организације или установе чија примарна делатност јесте брига о особама са инвалидитетом. Програме намењене искључиво особама са инвалидитетом, углавном на пољу организовања друштвених активности и културно спортских манифестација имају невладине организације.

У граду Пожаревцу постоје услови за квалитетнији живот особа са инвалидитетом који се адекватно не користе. Према чл. 51 Статута града Пожаревац („Сл. гласник општине Пожаревац“, бр. 5/05), општина доноси програме и спроводи пројекте развоја градске општине и стара се о унапређењу општег оквира за привређивање у граду. Статут, такође, предвиђа да Град помаже развој различитих облика самопомоћи и солидарности са лицима са посебним потребама, као и са лицима која су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима и подстиче активности и пружа помоћ организацијама инвалида и другим социјално хуманитарним организацијама на свом подручју.

У циљу отклањања архитектонских баријера рампу за инвалиде имају следеће установе: Зграда Поште, Завод за јавно здравље, Дом здравља, Општа болница – зграда неурологије, Центар за дневни боравак деце и омладине ометене у развоју, МЗ „Горња мала“, просторије Друштва задечију церебралну парализу и зграда Градске управе Града Пожаревац (прилазиз дворишта).

Из Извештаја Центра за социјални рад Пожаревац за 2019.г.;“ На непосредној заштити деце, одраслих и старијих лица са инвалидитетом и њиховој породично правној заштити раде водитељи случаја, док се на преиспитивању права на додатак за негу и помоћ другог лица као и на заштити материјално необезбеђених лица старају стручни радници у оквиру Канцеларије за материјална давања.

Центар је у току 2019. године поступао у складу са Породичним законом, Законом о социјалној заштити, Одлуком о социјалној заштити грађана Града Пожаревац и стручним упутствима Министарства у свим фазама рада.

Код заштите лица угрожених болешћу или инвалидитетом, као адекватни облик заштите примењивало се продужење родитељског права или организовање старатељске заштите, као и њихов смештај у адекватне установе. Такође се примењивало и збрињавање у отвореној заштити и упућивање у установу социјалне заштите уз процену тима о потреби коришћења старатељске заштите. Проблем у заштити ових лица представља велики број установа (19) на територији читаве Републике, те је обилазак корисника у установама, као и комуникација са

великим бројем стручних служби установа умногоне отежана и редукована. Посебан проблем представља адекватна институционална заштита лица са менталним и интелектуалним инвалидитетом јер у постојећим нема довољно капацитета за пријем на смештај, а самостално функционисање у отвореној заштити је често немогуће. Стручни радници Центра су уз помоћ различитих организација (нпр.чешка «People in need») започели са обукама везано за деинституционализацију највећих установа овог типа, те измештањем корисника у јединице заштићеног становања.

У спровођењу мера социјалне заштите стручни радници су сарађивали са корисником, породицом, грађанима, установама у области здравства, са другим установама у систему социјалне заштите, Организацијом Црвеног крста итд.

<b>25. Број особа са инвалидитетом у ЦСР у току 2019 године према врсти инвалидитета и старости</b>					
<b>Врста инвалидитета</b>	<b>Старосна структура</b>				<b>Укупно</b>
	<b>Деца</b>	<b>Млади</b>	<b>Одрасли</b>	<b>Стариј и</b>	
<b>Телесни инвалидитет</b>	20	6	42	41	<b>109</b>
<b>Интелектуални инвалидитет</b>	24	21	113	18	<b>176</b>
<b>Сензорни инвалидитет</b>	7	4	21	35	<b>67</b>
<b>Первазивни развојни поремећаји, ....</b>	15	0	1	0	<b>16</b>
<b>Вишеструки инвалидитет</b>	15	10	15	0	<b>40</b>
<b>Ментална обољења</b>	12	1	72	45	<b>130</b>
<b>Укупно</b>	<b>93</b>	<b>42</b>	<b>264</b>	<b>139</b>	<b>538</b>

Центар за социјални рад је током 2019-те године активно учествовао у развоју постојећих услуга које се финансирају од стране локалне самоуправе, а нарочито у развоју рада Центра за дневни боравак деце и омладине ометене у развоју који је организован као Радна јединица Центра за социјални рад, Народне кухиње и сервиса «Помоћ и нега у кући за стара лица и особе са инвалидитетом» коју пружа Црвени крст Пожаревац као одабрани пружалац услуге и Социорехабилитационог клуба за младе- услугу коју пружа удружење грађана Шанса из Пожаревца као одабрани пружалац услуге.

Центар за дневни боравак деце и младих са сметњама у развоју је посебна организациона јединица Центра за социјални рад у Пожаревцу. Центар за социјални рад је званично од стране Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања 05.04.2018. године добио решење да су испуњени сви услови и стандарди за пружање услуге дневног боравака за децу, младе и одрасле са телесним инвалидитетом и интелектуалним тешкоћама у објекту Центра за дневни боравак деце и омладине ометене у развоју. Лиценца број 372 издата је на 6 година (у трајању од 05.04.2018. до 05.04.2024.године)

Делатност боравка се обавља у објекту који се налази у улици Моше Пијаде бб у оквиру комплекса зграда Старе касарне 9. пука. Локација је веома близу градском језгру (око 1.2 км од центра града), а са друге стране довољно је издвојена од главног пута (Пожаревац-Петровац) тако да саобраћајни промет не омета реализацију дневног садржаја и безбедност корисника. У близини објекта (на око 400м) налази се највећи парк Чачалица, што у многоме употпуњава рекреативни део програма са корисницима. Боравак располаже и двориштем са оградом које је опремљено справама (клацкалице, љуљашке, кош, клупе). Приступ објекту је прилагођен особама са телесним инвалидитетом. Прилаз објекту је у једној равни без препрека на улазу у објекат постоји приступна рампа, а унутрашњи простор је такође у једној равни односно нема препрека за особе које се крећу отежано или су у колицима. Тоалети за кориснике су такође прилагођени за приступ особа који се крећу уз помоћ колица.

Услуге дневног боравка омогућавају деци и младима да остану у заједници и тако избегну смештај у институције. Услугом се обезбеђују структуриране активности усмерене на развоју практичних вештина за свакодневни живот које у највећој мери омогућавају самосталност и развој и одржавање социјалних, психолошких и физичких функција. Корисницима ова услуга пружа позитивно и конструктивно искуство боравка изван породице. У исто време неговатељима унутар породице се обезбеђује слободно време за бављење другим активностима. Дневни боравак пружа безбедно окружење са надзором које је важно за даље осамостаљивање једног дела корисника. Сви корисници се подстичу да активно учествују у програмима дневног збрињавања у складу са својим способностима. Услуга се обезбеђује сваког радног дана у седмици, осим суботом и недељом. Услуга обухвата: дневни боравак, исхрану, негу, васпитно-образовни рад, оспособљавање за рад и радне активности и културно забавне и рекреативне активности према способностима, склоностима и испољеном интересу корисника, као и превоз од места становања до Центра за дневни боравак где се врши пружање услуге и назад. За све кориснике услуге дневног боравка организована је исхрана (доручак, ужина и ручак).

Социјалне, едукативне, здравствене и услуге подршке се пружају особама којима је потребна помоћ и надзор, али не и интензиван здравствени надзор, рехабилитационе услуге или стална помоћ у активностима свакодневног живота.“

У Граду Пожаревцу је регистровано укупно 8 невладиних организација које се баве питањима особа са инвалидитетом:

- Међуопштинска организација савеза слепих и слабовидих,
- Међуопштинско удружење глувих и наглувих,
- Друштво за церебралну и дечију парализу,
- Друштво за помоћнедовољно развијеним и аутистичним лицима,
- Савез инвалида рада,
- Међуопштинско удружење цивилних инвалида рата,
- Удружење за неговање здравих стилова живота „Веритас“,
- Међуопштинско удружење за помоћ особама оболелим од Л-Даун синдрома „8. дан“.

Рад удружења ОСИ су веома значајни ресурси у граду Пожаревцу. Обзиром да имају стручни кадар имају велике потенцијале у заштити ОСИ – бављење њиховом проблематиком, користећи методе социјалног рада, мултидисциплинарне и мултисекторске сарадње. Са свим релевантним институцијама и стручњацима у циљу побољшања положаја ОСИ (Центар за социјални рад, РФПИО, РФЗО, Дом Здравља, Општа болница, Интер-ресорна комисија, васпитно-образовне установе, републички савез организација ОСИ, Национална организација ОСИ, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, локална самоуправа). Рад тих удружења спроводи се свакодневно и континуирано током свих 12 месеци у години, и у раду су обезбеђене вредносне, квантитативне и квалитетне димензије стручних поступака.

Програмске активности су конципиране на начин да покривају све сегменте живота и рада свих чланова ОСИ, намењене свим узрастима, како појединцима, тако и групама и породицама у целини. Циљ програмских активности удружења ОСИ је унапређење положаја и квалитета живота ОСИ у нашој локалној заједници кроз: обезбеђивање права из система социјалне, породично-правне, борачко-инвалидске и здравствене заштите, у оквиру васпитно-образовног система, приступ услугама социјалне заштите попут личног пратиоца, персоналне асистенције, педагошке асистенције, преводилачког сервиса за српски знаковни језик, саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге.

Подаци о броју чланова удружења/организација, тамо где су чланови/корисници претежно особе са одређеном врстом инвалидитета и/или су удружења/организације пружаоци услуге одређеној категорији:

Р.Б.	ГРУПЕ ОСИ ПО ГРУПАМА	Број
1.	Глуве особе и наглуве особе	850
2.	Церебрална и дечија парализа	260
3.	Слепе и слабовиде особе	424
4.	Ментално недовољно развијене и аутистичне особе	240
5.	Цивилни инвалиди рата	39
6.	Особе оболеле од Л-Дауновог синдрома	20
7.	Деца са сметњама у развоју која похађају предшколски, школски или средњошколски програм/школу уз подршку личних пратиоца	45



8.	Деца и млади са сметњама у развоју која користе услугу целодневног боравка	28
9.	Старије и одрасле особе са инвалидитетом који су корисници услуге помоћ и нега у кући за стара лица и особе са инвалидитетом	102
10.	Особе са мишићном дистрофијом *	27

\* податак из 2015.г.

## 7. Оствареност циљева постављених у ЛАП-а 2015-2020.

Детаљан преглед положаја особа са инвалидитетом у вези са остваривањем различитих права и достизањем циљева утврђених ЛАП-а 2015-2020., са подацима и анализом реализованих активности и закључцима о потребним корацима у будућности. Ради бољег сагледавања потребе предузимања даљих корака, у наставку је дат кратак преглед стања у до сада реализованим активностима.

Град Пожаревац је у периоду од 2017-2020. године значајно увећао средства која се издвајају за реализацију програма/пројеката које реализују удружења која су од јавног интереса за Град Пожаревацу области заштите лица са инвалидитетом, као и средства на Конкурсу за реализацију ЛАП за унапређење положаја ОСИ Града Пожаревца.



Путем конкурса за пилотирање услуге Лични пратилац детета, Град Пожаревац је обезбедио пилотирање услуге за 45 деце предшколског, основно школског и средњешколског узраста. Подигнут је капацитет за пружање услуге путем реализације акредитоване обуке за личне пратиоце за преко 100 кандидата, од којих је 45 радно ангажовано управо на овим пословима. Обезбеђен је превоз ЛПД на дестинацијама на којима не постоји организован линијски саобраћај и као и за ученике који похађају наставу у специјалним школама на територији Београда и Новог Београда. Ангажовани ЛПД пружају услугу деци/ученицима у оквиру ПУ „Љубица Вребалов“ (вртић “Бамби“, „Лептирић“, „Душко Радовић“, „Даница“, „Пчелица“, „Бубамара“, „Невен“) ОШ „Доситеј Обрадовић“ (редовна и специјална одељења); ОШ „Краљ Александар 1.“ (редовна одељења); ОШ „Десанка Максимовић“ (редовна одељења); ОШ „Вук Караџић“ (редовна одељења); ОШ Свети Сава (специјално одељење), ОШ „Јован Цвијић“ у Костолцу и ОШ „Свети владица Николај“ (редовно одељење) у Брадарцу, ОШ „Антон Скала“ у Београду и ОШ „Нови Београд“ на Новом Београду.

Путем конкурса финансиран је и пројекат „Педагошки асистент- подршка и помоћ у учењу и у развоју“ Обухваћено је 3 детета, са повратном информацијом која упућује на неизоставну потребу оваквог вида подршке, не само деци у образовном систему, већ и читавој породици .

Путем Конкурса реализован је ипројекат Услуге персоналне асистенције (ПА). У оквиру пројекта извршена је обука кандидата за персоналне асистенте, по акредитованим програмима укупно 17 ПА, радно је ангажовано само 4 ПА. Циљ пројекта је подршка самосталног живота ОСИ/спречити деинституционализацију, остајање у породицу, унапређење основних вештина у свакодневном животу као и и даље унапређење положаја ОСИ. Зашто је значајна ПА, зато што се по први пут ОСИ и њене потребе стављају у први план, да оне воде рачуна о својим потребама, начину задовољавања истих, постављају се као послодавци, други им не одређују потребе и начине реализације, баш зато што се инвалидност ОСИ користи социјални модел, за разлику од медицинског приступа. Резултати који су показани у релативно кратком временском периоду, управо су позитивне промене ОСИ: квалитет живота побољшан, повећана самосталност у одлучивању и начин за своје потребе, повећана радна способност, вештине, већа укљученост, о снажене као индивидуе као и породица, има више времена за своје потребе и активности, већа интеграција у друштву, као и смањење незапослености ПА, бенефити су вишеструки за све, како за ОСИ, породицу, повећање незапослености тако и за саму ЛС тј заједницу уопште.

Путем Конкурса финансирана је услуга Преводилачки сервис за српски знаковни језик. У претходном периоду путем услуге Преводилачког сервиса за српски знаковни језик допринело се успостављању квалитетнијег начина живота особа са оштећењем слуха и говора обезбеђивањем услова за рушење језичке баријере. Сервис је један од најпотребнијих видова подршке заједници глувих на њиховом путу ка друштвеној афирмацији. Сервис пружа услуге превођења особама које користе српски знаковни језик као примарни језик у комуникацији. Коришћењем ове услуге пружа се могућност корисницима знаковног језика да уживају једно од основних људских права, право на слободу мишљења и изражавања, укључујући право да се примају и шире информације. Услуге Сервиса обухватају 18 различитих области у којима се врши тумачење и превођење са и на српски знаковни језик, а у просеку на месечном нивоу услугу користи око 50 корисника.

Путем Конкурса реализован је пројекат „ Наш дом“, којим су унапређени услови рада организације слепих, омогућени квалитетнији и пристојнији услови за рад ради спровођења свакодневних активности где су укључени сви чланови организације. Путем Конкурса реализован је пројекат „Музичка смотра“, којим су широј друштвеној јавности афирмисани музички таленти из целе Србије, подстакнуто музичко стваралаштво међу слепим и слабовидим лицима стварање самопоуздања и разбијање предрасуда о слепим и слабовидим лицима. Учествовало је 30 слепих и слабовидних лица из целе Србије различитог старосног доба.

Путем Конкурса упредходном периоду, Град Пожаревац, финасирао је пројекат подршке одраслим особама са инвалидитетом и члановима њихових породица до оснивања боравка за одрасле особе са инвалидитетом. Активности су се одвијале у поподневним и вечерњим сатима у простору Центра за дневни боравак деце и омладине ометене у развоју као и у граду, излетиштима или ван града, када су то временски услови дозвољавали. У пројекат је укључено 20 особа .

Град Пожаревац је путем конкурса финасирао програме који су намењени рекреацији и здрављу младих и одраслих особа са инвалидитетом, као и годишње систематске прегледе ОСИ, на годишњем нивоу број корисника ових услуга је 146.

## **8. Циљеви Локалног акционог плана за унапређење положаја ОСИ**

Општи циљ дефинисан Акционим планом 2021-2025. г., је наставак рада на унапређење положаја особа са инвалидитетом до позиције равноправних грађана који уживају сва права и одговорности на територији града Пожареваца у свим областима живота и рада, а нарочито у следећим областима: приступачности, партиципације, једнакости, запошљавања, образовања и обука, социјалне заштите, здравства и спровођења других активности које доприносе изједначавању могућности особа са инвалидитетом.

### *Принципи на којима се заснива Локални акциони план*

Искљученост и сиромаштво су у уској узрочно последичној вези. Осим сиромашт а на искљученост особа са инвалидитетом утичу баријере у њиховом окружењу :архитектонске, комуникационе и психолошке. И у нашој средини су у односу према ОСИ доминантни изолација, сажаљење и добротинства. Овај документ базира се на принципима:

- 1. Поштовање људских права** -Особе саинвалидитетом имају слободу утицаја на одлуке и избор који утиче на њихове животе.
- 2. Забрана дискриминације**-Борба против дискриминације имаргинализације-повећање Једнаких могућности за особе са инвалидитетом кроз обезбеђивање приступа основним правима, услугама и ресурсима.
- 3. Афирмативна акција;**

4. **Поштовање различитости-** Признавање и пружање подршке различитости-знање и животно искуство, као и допринос који особе са инвалидитетом могу да дају друштву, треба да буду признати и вредновани
5. **Социјална интеграција**–Веће учешће и социјална укљученост–програми, услуге и објекти  
Треба да буду на располагању особама са инвалидитетом и потпуно приступачни.
6. **Једнаке могућности** – Особе са инвалидитетом имају иста права као и остали грађан и исто га морају имати и једнаке могућности да та права и оставре (учешће у друштвеном животу, културном, економском и политичком животу заједнице, као и приступ свим структурама, процесима и ресурсим а како би се наведене могућности и оствариле)
7. **Приступачност**– Изградња приступачности друштва уклањањем баријера–решавање питања приступачности и мобилности у контексту једнаких могућности и иправа на учешће.

## 9. ПРИОРИТЕТИ

### Подизање свести

Један од веома битних разлога за лош положај ОСИ је недовољно развијена свест о њихвим правима, потребама и могућностима, како у укупном друштвеном окружењу тако и код самих ОСИ. У друштву је ниво свести о могућностима ОСИ изразито низак. Разлог за то су ставови овог приступа који истиче неспособност ОСИ, њихову зависност од других људи, а као једино решење положаја ОСИ види у социјалним давањима и смештају у затворене институције. Највећи број ОСИ је окован предрасудама од стране околине, као и комплексима који су последица увржених ставова да су ОСИ неспособне за самосталан рад и живот, па су они углавном затворени у својим становима и кућама и нити покушавају, нити имају довољно подршке да покушају да постану активни чланови друштва. Овакву ситуацију појачава недостатак ресурса заједнице за ОСИ као што су: сервис подршке, приступачна околина, приступачне информације, адекватна помагала ... За то је неопходно веће ангажовање свих друштвених актера у општини како би се остварила основна људска права ОСИ

### Сервиси подршке

Живот ОСИ углавном се састоји у задовољавању основних потреба, хигијена, чување и нега, док се радни и креативни ангажмани свде на скромне појединачне активности. Још увек нису обезбеђене службе подршке како би се повећао ниво самосталности у свакодневном животу (персонална асистенција, не постоји прилагођен превоз за особе са инвалидитетом). Не постоје информације на Брајевом писму. Такође немамо примера да се у Пожаревцу користе пси водичи за особе са оштећењем вида или пси помагачи за особе са моторичким сметњама.

Да би се избегло стварање низа непотпуних и испрекиданих услуга потребно је обезбедити континуитет у услугама за време трајања потребе, посебно онда када се решавају развојне и дугорочне потребе. Социјалне услуге треба да обухвате целокупни животни циклус од раног детињства до зрелости, од периода образовања до запошљавања, од запошљавања до пензије. На прелазима из једног кључног периода у други може се појавити потреба за додатне специфичне услуге подршке нпр. образовање и рехабилитацију.

Спектар услуга које су потребне у локалној заједници за особе са инвалидитетом: рана детекција и интервенција, јаслице и предшколско образовање, образовање за све узрасте, здравствена заштита, рехабилитација (у ширем смислу), стручна обука, посредовање и приступ запошљавању, становање, саветовање (у ширем смислу), слободно време спорт, приступачан превоз.

### **Приступачност**

Приступачност је општи термин који се користи како би се описао степен до којег су физичко окружење, превозна средства, информације и комуникације, односно објекти, робе и услуге приступачни највећем броју људи. Када говоримо о особама са инвалидитетом и њиховом праву приступа физичком окружењу, услугама и производима, приступачност се повезује са подручјем људских права и разним правним механизмима њихове заштите, а истовремено се повезује са термином „Универзални дизајн“ који подразумева приступачност свим људима без обзира на то да ли имају неки степен инвалидитета или не.

Приступачност се у пракси односи на физичку и информациону приступачност.

Физичка приступачност подразумева омогућавање приступа физичком окружењу, услугама и средствима превоза.

Информациона приступачност подразумева остваривање права на информисање и комуникацију у складу са потребама појединих категорија особа са инвалидитетом, уз развој и коришћење асистивне технологије. Посебан сегмент у смислу информационе приступачности представља приступ ванредним ситуацијама, приступачни протоколи и информативне услуге путем којих се може на адекватан начин изаћи у сусрет потребама особа са инвалидитетом, нарочито у случајевима потребе за евакуацијом – упозорења, СОС телефони, приручници на Брајевој азбуци и сл.

Приступачност изграђеној околини, информацијама, комуникацијама и транспорту је недовољна. То је кључна област у стварању услова за једнако учешће особа са инвалидитетом у свим сферама живота. Иако је учињено нешто задњих година није довољно за самосталан живот ОСИ. Још увек није потпуно приступачна ниједна основна и средња школа, као ни факултети. Дом здравља је делимично приступачан. Потребно је осигурати приступ особама са инвалидитетом њиховом животном окружењу, средствима јавног превоза, институцијама, услугама, системима комуникације и информацијама у складу са њиховим потребама.

## Партиципација

Партиципација особа са инвалидитетом у друштву подразумева да поједина решења у пракси морају свакој групацији особа са инвалидитетом омогућити да обликују, изражавају и реализују своје основне развојне потребе као и посебне интересе, да имају једнаке могућности као и особе без инвалидитета, а пре свега да имају право на различитост. Чињеница је да су особе са инвалидитетом и даље ограничене у остваривању основних права, права на слободно кретање, на избор места и начина живота и пуни приступ културним, рекреативним и спортским активностима, право на учешће у политичком и јавном животу, право на самозаступање кроз организације лица са инвалидитетом, уклањање административних препрека, обезбеђивање квалитетних услуга у заједници, укључујући и приступ услугама у заједници.

## Образовање

За децу са инвалидитетом предшколског узраста нису обезбеђене све неопходне претпоставке за предшколско организовано образовање у вртићу. У Пожаревцу постоје одељења деце са сметњама у развоју У ОШ Доситеј Обрадовић и ОШ Свети Сава. Министарство просвете РС кроз пројекат "Инклузивно образовање" настоји да у школски систем уведе правило да свака особа мора да буде уважавана, а да се различитости разумеју као богатство. ОСИ требају имати доступно, квалитетно, инклузивно, бесплатно основно и средње образовање на равноправној основи са другим особама у заједници. Акценат је стављен на сагледавање потреба сваког детета и проналажење начина и пружања подршке за обезбеђивање пуне укључености, односно остваривања права детета. Циљ инклузивног образовања је уклањање свих видова баријера и дискриминације које би се односиле на пол, националну припадност, верско и социо-економско порекло, сметње у развоју и инвалидитет, здравствено стање или било које друго лично својство појединца. Доношењем Закона о основама система образовања и васпитања у августу 2009. године, у Републици Србији су створени услови да се кроз системску и институционалну подршку омогући успешно укључивање и напредовање сваког детета у процесу образовања. У том смислу, једна од најважнијих активности, а на основу чл.89 овог Закона јесте доношење Правилника о дадној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику.

Једном броју деце неопходна је додатна подршка, како би се отклониле препреке и обезбедило њихово укључивање и напредовање током образовног процеса. Деци се, услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета, тешкоћа у учењу и других разлога, пружа додатна подршка у образовању, здравству или социјалној заштити.

Делокуруг рада Интерресорне комисије односи се на процену – целовит индивидуализован приступ, заснован на једнаким могућностима у сагледавању потребе детета и ученика са циљем да се пружањем одговарајуће подршке омогући друштвена укљученост кроз приступ правима, услугама и ресурсима. Интерресорна комисија врши процену потребе за пружањем додатне образовне, здравствене или социјалне подршке детету и ученику. Додатна подршка обезбеђује се без дискриминације по било ком основу сваком детету из друштвено

осетљивих група, коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета, тешкоћа у учењу и других разлога потребна додатна подршка у образовању, здравству или социјалној заштити.

## Запошљавање

Посебно осетљива група на тржишту рада су ОСИ.

	Укупно	Жене
Особесаинвалитетом	68	27
ОСИ на територији Браничевског округа	114	52

Подаци са евиденције НСЗ, Филијала Пожаревац

Према евиденцији Националне службе за запошљавање, Филијала Пожаревац на територији Града Пожареваца број особа са инвалидитетом је 68, што чини 59,64% од укупног броја лица евидентираних у НСЗ Браничевског округа

## Ресурси

Важни ресурси Града Пожареваца:

Установе Социјалне заштите:

Центар за социјални рад

Центар за дневни боравак деце и омладине ометене у развоју

Дом здравља Пожаревац

Болнички центар Пожаревац

Организације ОСИ

Постојеће услуге за особе са инвалидитетом, за које треба обезбедити наставак пружања и развијања услуга:

1. Центар за социјални рад- додатак за помоћ и негу другог лица
2. Центар за дневни боравак деце и омладине ометене у развоју – дневни боравак
3. Удружења ОСИ- организовање друштвеног живота, самопомоћ, психосоцијална подршка и сервиси: Преводачки сервис за српски знаковни језик, Лични пратилац детета, Персонални асистент, Педагошки асистент.
4. Школовање деце са сметњама у развоју у месту становања, уз обезбеђен ЛПД и путне трошкове
5. Дом за стара и пензионисана лица „Хомољски рај“
6. Патронажна служба
7. Помоћ у набавци ортопедских помагала

Услуге за које недостају:

- Дневни боравак за одрасле и старије ОСИ
- Специјални ( прилагођен ) превоз са ОСИ
- Саветовалишта
- Израда централне базе података
- Програм оспособљавања и запошљавања ОСИ
- Перипатолошке обуке
- Програм становања уз подршку
- Ресурс центар -Заступљеност свих профила дефектолога
- Викенд боравак и краткотрајни смештај
- Хранитељи специјализовани за децу ОСИ
- Центар/програм ране интервенције
- Помоћ у кући за ОСИ
- Становање уз подршку

#### 10.SWOT АНАЛИЗА ГРУПЕ ОСИ

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
1.Мотиви ОСИ 2.Подршка локлане заједнице 3.Људски ресурси и просторни капацитети 4.Бројност циљне групе 5. организације ОСИ	1. Недостатак финансијских средстава 2. Сиромаштво ОСИ 3. Непознат прецизан број ОСИ 4. Слаба законска регулатива 5. Недостатак информација 6. Неразвијена свест једног броја ОСИ о властитим правима 7. Неповезаност сектора
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ



<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Укљученост корисника</li> <li>2. Побољшање информисаности</li> <li>3. Пројекти и конкурси за донације</li> <li>4. Развој услуга за помоћ</li> <li>5. Побољшање информисаности</li> <li>6. Укључивање свих сектора друштва</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Архитектонске баријере</li> <li>2. Неактивност ОСИ</li> <li>3. Недовољно развијена свест околине</li> <li>4. Предрасуда околине</li> <li>5. Сиромаштво у друштву</li> <li>6. Неодрживост програма</li> <li>7. Лоша законска решења</li> </ol>
--	---

## 11. Праћење, извештавање и оцена реализације Акционог плана

Праћење је систематска активност прикупљања података и информација потребних за мерење успеха реализације планираних активности, програма, као и остварења постављених циљева. Планом су предвиђени квалитативни и квантитативни индикатори као јединице мере успеха активности и појединачних циљева. Извештај о праћењу реализације Акционог плана представља основ за анализу и оцену квалитета плана, реалности његових елемената и његову ревизију.

Градско веће Града Пожаревца формираће радну групу за процену извршења ЛАП, најкасније у години пре истека важења актуелног ЛАП, са циљем да иста утврди методологију процене планираних и реализованих активности као и да изради завршни извештај о остварености циљева предвиђених ЛАП у периоду од 2021-2025.г.

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ОСОБА  
СА ИНВАЛИДИТЕТОМ  
2021.–2025.**

<b>Приоритет 1: ПОДИЗАЊЕ НИВОА СВЕСТИ</b>					
Општи циљ: 1.1. Питање положаја ОСИ уградити у опште развојне планове уз изградњу институционалног оквира операционализацију мултисекторске и мултиресорне сарадње на активностима планирања и праћења политика у овој области					
<b>Мере/Активности</b>	<b>Очекивани резултати</b>	<b>Индикатори</b>	<b>Носиоци активности</b>	<b>Извор/и финанси</b>	<b>Период за реализацију</b>
1.1.1. Подстицање даљег укључивања особа са инвалидитетом у друштвене токове, посебно на локалном нивоу.	- развијени различити облици мултиресорне сарадње; - одржаване трибине, округли столови и едукације о ОСИ и њиховим способностима; - обезбеђена средства на локалном нивоу у циљу	- Врсте и резултати различитих облика сарадње; - Одржане едукације; - Обим средстава за различите облике укључивања ОСИ	- ЛС, Удружења ОСИ, ЦСР,	Буџет града - Буџет Републике Србије - Донатори	Континуирано
1.1.2. Оснаживање организација и удружења ОСИу Заступање у њихових интереса и даљег развоја и праћења унапређења ОСИ	- У потпуности развијен пројектни начин финансирања организације и удружења ОСУ на локалном нивоу - Одржане едукације о правима и положају ОСИ - Укључе организације и удружења ОСИу различите облике сарадње у вези унапређења њиховог положаја	- Извештај о пројектном начину финансирања и обиму средстава за организације и удружења ОСИ; - Реализоване активности	Удружења ОСИ; ЛС;	Буџет РС Буџет ПО Пројекти/ поклони/ донације	Континуирано

1.1.3.Формирање базе података ОСИ	-На нивоу НВО води се евиденција ОСИ који су заинтересовани за одређену врсту подршке или услуге -Сагледавање потреба ОС и њихове зоне интересовања и мотивисаности	-Постојање базе података поисказаним потребама ОСИ -Извршена анализа свих потреба ОСИ	Организације ОСИ	Буџет РС Буџет ПО Пројекти/ поклони/ донације	Континуирано
-----------------------------------	--	--	------------------	---	--------------

**Приоритет 2: Развијање сервиса подршке за ОСИ**

Општи циљ 2.1.: Социјалне, здравствене и друге услуге базиране на правима и потребама корисника начинити доступним. У складу са савременим међународно-прихваћеним методама процене инвалидности и потреба.

2.1.1.Примена Закона и подзаконских аката о социјалној заштити уз постојање плурализма пружаоца услуга социјалне заштите	- Организован и сервис: -За рану интервенцију , - Преводачк и сервис за српски знаковни језик, -Лични пратилац детета, -Персонални асистент, -Педагошки асистент,	-Одржане едукације -врста и број пружаоца услуга, - Задовољство корисника пруженим услугама	--ЛС, -ЦСР -Удружења ОСИ	Буџет ЛС, Средства донатора, Поклони	континуирано
--	---	---	--------------------------------	--	--------------

<p>2.1.2. Припрема неопходне документације која је потребна за почетак услуге која је везана за формалне и структуралне стандарде (зграда, кадрови, одлуке, правилници и сл.)</p>	<p>- Дневни боравак за одрасле и старије ОСИ, - Викенд боравак и краткотрајни смештај, - Становање уз подршку</p>	<p>- Одржане едукације - врста и број пружаоца услуга – број лиценцираних пружаоца услуга, - Задовољство корисника пруженим услугама</p>	<p>- ЛС, - ЦСР - Удружења ОСИ</p>	<p>- Буџет РС - Буџет ЛС - средства донатора, Поклони</p>	<p>континуирано</p>
<p>2.1.3. Осигурање приступачности социјалним, здравственим и другим услугама без архитектонских, организационих, програмских и комуникационих баријера</p>	<p>- Обезбеђен простор без баријера - Едуковани пружаоци услуга</p>	<p>- Број установа социјалне заштите у којима је обезбеђена приступачност - Врсте и начини обезбеђивања прилагођених формата информација и нових технологија</p>	<p>Сви органи и организације у сарадњи са Удружењима ОСИ</p>	<p>- Буџет ЛС - средства донатора, Поклони</p>	<p>континуирано</p>

2.1.4. осигурање свеобухватности здравствене заштите ОСИ	- Континуирана промоција здравља и превенција болести на свим нивоима; - Рана дијагноза, лечење и адекватна рехабилитација ОСИ;	- Промоција здравља и превенција болести на локалном нив у трајна активност, -Лечење и рехабилитација ОСИ у складу са потребама и могућности ма - задовољство корисника пруженом услугом	Лс, ДЗ и други органи и организације, Удружења ОСИ	-БуџетЛС -средства донатора, Поклони	континуирано
---	--	---	---	---	--------------

**Приоритет 3: Приступачност**

Општи циљ 3.1.: ОСИ осигурати приступ изграђеном окружењу, приступачном превозу, информацијама, комуникацијама и услугама намењеним јавности, а кроз развој и спровођење плана уклањања баријера и изградње приступачних објеката и услуга.

<p>3.1.1. Праћење имплементације Закона о планирању и изградњи</p>	<p>-Обезбеђено поштовање стандарда у изградњи и реконструкцији објеката, - Спроведене едукације ЛС, инжењера, архитеката и других стручњака у различитим областима у смислу приступачности -Уклоњене баријере у јавним службама, јавним објектима, предшколским и школским установама, саобраћајној инфраструктури и превозним средствима у јавном превозу свим гранама саобраћаја. Инсталирани натписи на Брајевом писму и прописана светлост, тактилна и звучна сигнализација у објектима од општег интереса. Планирање и обезбеђивање средстава за намене приступачности</p>	<p>- Извештај о поштовању стандарда приступачности при изградњи и реконструкцији објекта, Одржане едукације, Уклањање баријера трајна активност, У складу са расположивим средствима. Обим планираних средстава за намене приступачности</p>	<p>ЛС, Предузећа и компаније које врше саобраћај из свих грана саобраћаја, Удружења ОСИ</p>	<p>Буџет РС, Буџет ЛЈ, пројекти, поклони, донације</p>	<p>Континуирано</p>
--	---	--	---	--	---------------------

<p>3.1.2. развијање и примењивање техничких и технолошких формата у телевизијском програму, културним, спортским, туристичким и другим садржајима за несметано праћење од стране ОСИ</p>	<p>- Створена приступачност и у постојећим спортским објектима, и објектима спортских клубова – Инсталирани натписи на Брајевом писму и звучне сигнализације у спортским и културним установама, Примењени технички и технолошки формати у ТВ програму, адаптирани веб сајтови ЈП и установа на локалном нивоу у правцу приступачности.</p>	<p>Остварено право на информисање и комуникацију у складу са потребама ОСИ, развој и коришћење асистивних технологија, носиоци јавног медијског сервиса емитује програме водећи рачуна о потребам а ОСИ, као што су потребе глувих, наглувих. Приступачне протоколе и</p>	<p>ЛС, Установе културе, Штампани и електронски медији, спортски центри, Туристичка организација, Удружења ОСИ</p>	<p>Буџет РС Буџет ЛС Пројекти, поклони, донације</p>	<p>континуирано</p>
--	---	---	--	--	---------------------

**Приоритет 4.: Партиципација**

Општи циљ 4.1.:Омогућити ОСИ да обликују, изражавају и реализују своје основне развојне потребе и посебне интересе, да учествују у свим процесима доношења одлука које их се тичу, да имају једнаке могућности као и особе без инвалидитета, а пре свега да имају право на различитост

<p>4.1.1. Оснаживање ОСИ за учешће у политичком и јавном животу, - мотивисати жене и младе из групе ОСИ да учествују у политичком и јавном животу</p>	<p>- За глуве и наглуве особе обезбеђено превођење изборних кампања на знаковни језик, обезбеђена тајност гласања за слепе особе, као и архитектонска приступачност бирачких места - Кандидатура жена и младих у политичком изборном процесу</p>	<p>- припрема и едукација за изборе - извештаји о учешћу ОСИ у изборним процесима, - Број жена и младих ОСИ у изборном процесу</p>	<p>Удружења ОСИ</p>	<p>Буџет РС Буџет ЛС Пројекти, поклони, донације</p>	<p>континуирано</p>
<p>4.1.2. Оснаживање ОСИ за учествовање у спортско рекреативним и културним дешавањима</p>	<p>- рекреативне и спортке активности које организују ОСИ - Учешће ОСИ у спортско рекреативним садржајима у којима учествује неинвалидна популација</p>	<p>- број спортско рекреативних активности и задовољство корисника</p>	<p>Удружења ОСИ</p>	<p>Буџет РС Буџет ЛС Пројекти, поклони, донације</p>	<p>континуирано</p>
<p><b>Приоритет 5.:Образовање</b> Општи циљ 5.1.: Развити политике мера и применити програме у области образовања, које ОСИ пружају једнаке могућности и подстичу самосталност, лични развој и инклузију</p>					



<p>5.1.1. Имплементација Закона о основама система образовања и васпитања и развијање образовања на инклузивним принципима</p>	<p>-Едуковани и оснажени запослени у систему образовања и васпитања - Информативна кампања о правима и могућностима деце са сметњама у развоју - запослени у систему васп. и обр. упознати са асистивном технологијом која је пријеву у раду са децом са сметњама у развоју</p>	<p>- одржане едукације -повећан степен информисаности, Обезбеђени стручњаци који поседују специфична знања алтернативним облицима комуникације у области образовања</p>	<p>Васпитно образовне установе и Уружење ОСИ</p>	<p>Буџет РС Буџет ЛС Пројекти, поклони, донације</p>	<p>континуирано</p>
--	---	---	--	--	---------------------

**Приоритет 6: Запошљавање**

Општи циљ 6.1.: Повећана запосленост особа са инвалидитетом

<p>6.1.1.Подстицање послодаваца за запошљавање ОСИ</p> <p>6.1.2.Повећан број послодаваца Који упошљавају ОСИ</p> <p>6.1.3. Испитивање могућности капацитета за формирање Социјалног предузећа и организације</p>	<p>Примењене савремене мере и активности професионалне рехабилитације- Постигнути сви нивои знања о спровођењу политике запошљавања ОСИ</p> <p>Спроведене мере активне политике запошљавања ОСИ на територији града Пожаревца</p>	<p>Извештај о мерама и активности ма Број укључених ОСИ</p>	<p>-ЛС -Удружења и организације ОСИ -НСЗ -Предузетници /послодавци</p>	<p>Буџет РС Буџет града Пожаревца -Средства донатора</p>	<p>континуирано</p>
<p>6.1.4. Испитивање могућности каријерног вођења на територији града ПО</p>	<p>Испитане могућности, капацитети исплативости заоснивање предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ</p> <p>-Повећан број ОСИ упознатих са концептом каријерног вођења</p>	<p>Број послодаваца који су упустили лица са инвалидитетом</p>	<p>-ЛС -Удружења и организације ОСИ -НСЗ -Предузетници /послодавци</p>	<p>Буџет РС Буџет града Пожаревца -Средства донатора</p>	<p>континуирано</p>

